

# På väg mot pension

En rapport om olika generationers  
utmaningar inför pensionen



**skandia :**



# Skandia – det ledande pensionsbolaget som tar ansvar

Skandia är Sveriges ledande pensionsbolag som i över 160 år har försett människor med ekonomisk trygghet. Vi har en bred förankring i samhället med långsiktiga åtaganden gentemot individer, företag och offentlig sektor. Vi skapar affärsmöjligheter genom att möta flera av de utmaningar som företag och individer möter i samhället idag. Genom att erbjuda sparande med garanti, fondsparande, försäkringar för hälsa och trygghet, banktjänster och rådgivning skapar vi möjligheter för ett långt och ekonomiskt tryggt liv för våra närmare 2 miljoner kunder. 1,4 miljoner av dessa är också

våra ägare. Våra cirka 2 000 medarbetares yttersta uppgift är att maximera värdet för livförsäkringstagarna över livstiden av deras försäkringar. Engagemang för våra ägare, företags- och privatkunder samt ansvaret som följer med att förvalta deras 650 miljarder kronor i kapital genomsyrar hela vår verksamhet. Genom vår modell för värdeskapande, vårt erbjudande och våra ställningstaganden inspirerar vi våra kunder till ett långt och ekonomiskt tryggt liv. ●

# Lägre pensioner för kommande generationer

De flesta svenskar har höga förhoppningar på pensionen och drygt fem av tio anser att det är rimligt med 80 procent eller mer av slutlönen i pension<sup>1</sup>. Verkligheten ser dock avsevärt annorlunda ut. Förutsättningarna för de generationer som går i pension de kommande decennierna kommer att se väldigt olika ut. Från ett positivt utgångsläge för dem som går i pension nu – 50-talisterna – till ett betydligt mer utmanande läge för 80-talisterna och senare generationer. I denna rapport lyfter vi blicken mot olika generationers utmaningar inför pensionen och belyser problemet med att kommande generationer riskerar att få allt sämre pensioner. Vi visar också på att det är möjligt att få en god pension som motsvarar 80 procent av sin slutlön med hjälp av ett eget sparande.

Vid en jämförelse med ett trafikljussystem kan man generellt säga att de flesta 60-talister får grönt ljus, 70-talisterna och 80-talisterna får gult ljus medan 90- och 00-talisterna står inför ett rött ljus på vägen mot pension. I denna rapport kommer vi visa på att en 60-talist med civilingenjörsutbildning kan räkna med att i snitt få 68 procent av slutlönen i sammanlagd kompensation från allmän- och tjänstepension. Den siffran faller sedan till 53 procent i snitt för 90-talister med civilingenjörs-

examen. En 60-talist som arbetar som vårdbiträde, och har tjänstepension, kan räkna med 65 procent av slutlönen i kompensationsgrad. För 90-talister ligger den siffran på 61 procent av slutlönen.

För de yngre generationerna är det av extra vikt att engagera sig i frågan om tjänstepension, tänka igenom hur många år de behöver arbeta för att nå en pension som de är nöjda med – och att de bör börja spara privat till sin pension.

Det behövs också en ny politik för att stimulera det egna pensionssparandet. Skandia har presenterat en möjlig lösning – ett skattegynnade sparande – Allemanspension. I slutet av denna rapport finns förslaget presenterat i korthet.

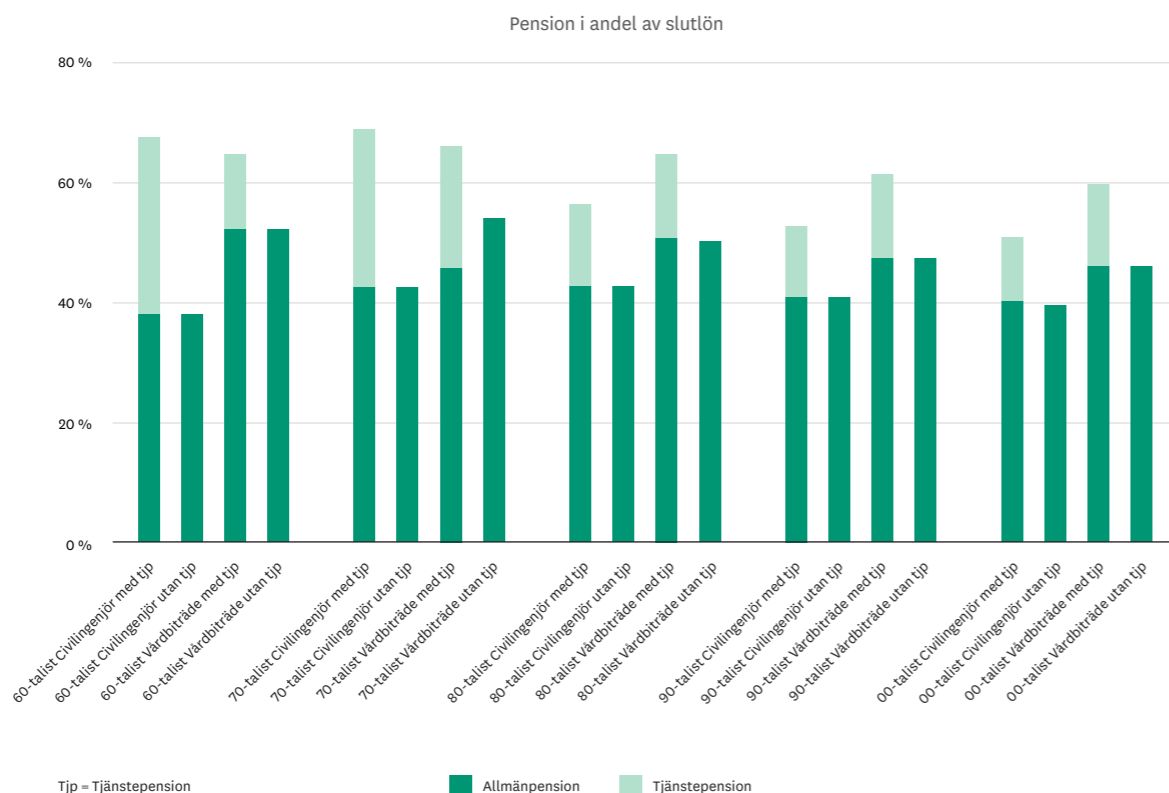
## Grönt ljus för dagens pensionärer

De som går i pension nu får i snitt cirka 50 procent av slutlönen i pension från det allmänna pensionsystemet. Till det kommer att 50- och 60-talisterna i huvudsak haft en gynnsam arbetsmarknad där tjänstepension varit regeln. Starka konjunkturcykler och måttlig inflation från 90-talets mitt, när många 50- och 60-talister hade som starkast ställning på arbetsmarknaden, har gjort att deras reala löner har ökat. Låg inflation och god börsutveckling har medfört att deras pensionskapital har vuxit. Värdet

<sup>1</sup> Skandia, Novusundersökning, 2019

<sup>2</sup> Swedbank, Vad vet du om din pension?, juni 2016

<sup>3</sup> Vid avsaknad av tjänstepension finns rätt till ett avdrag upp till 35 procent av lönen för privat pensionssparande i en privat pensionsförsäkring.



på ägda bostäder har också ökat vilket leder till låga boendekostnader. Det är en positiv bidragande faktor för att få pensionspengarna att räcka till. Därmed blir 50 procent från det allmänna pensionsystemet i huvudsak tillräckligt för att de flesta ska få goda pensioner. Förekomsten av eget, skattegynnade pensionssparande har också gynnat 50- och i viss mån 60-talister.

## Varför minskar den allmänna pensionen för de yngre?

Den allmänna pensionen faller och det behövs fler reformer än de som politikerna idag presenterat. Färre antal arbetade år på grund av senare inträde på arbetsmarknaden och ökad medellivslängd är två faktorer som bidrar till lägre pensioner.

Pensionssystemet självregleras genom den s.k. "bromsen" och den har slagit till vid tre tillfällen efter finanskrisen: 2010, 2011 och 2014. Bromsen är pensionssystemets automatiska balanseringsmekanism. Den ser till att utbetalningarna på lång sikt inte överstiger tillgångarna och garanterar att pengarna i systemet räcker. Vid en ekonomisk nedgång påverkas tillgångarna i systemet negativt. När färre människor arbetar kommer mindre pengar in till systemet. En kraftig nedgång i ekonomin kan göra att pensionssystemets skulder överstiger tillgångarna. Då slår bromsen till. Man betalar då endast ut så mycket i pension som systemet klarar av. När ekonomin vänder, stängs bromsen av. Sverige har en hel del demografiska utmaningar kommande decennier som talar för att bromsen kommer att slå till fler gånger.

## Vi blir allt äldre och pensionen måste räcka längre

Dagens 70-åringar sägs av forskare ha en hälsa som motsvarar 50-åringarnas på 1970-talet. Det innebär fler friska år med pension som inkomst. Det blir allt tydligare att vi kommer att behöva arbeta längre upp i åldrarna för att få en rimlig pension.

Ju längre man arbetar och tjänar in pensionsrätt, desto större blir pensionen. Den förväntade återstående livslängden från pensionstidpunkten blir också kortare. Detta betyder att de antal år som pengarna från pensionen ska räcka blir färre, vilket i sin tur leder till att den årliga pensionen blir högre. Pensionsmyndigheten uppskattar att för varje år som pensionsuttaget senareläggs ökar pensionen med 7–8 procent.

I denna rapport kan vi se fallande kompensationsgrader i de yngre generationerna, beroende på ökad medellivslängd, minskat eget sparande och ökande skuldsättning. Samtidigt har de yngre generationerna bäst förutsättningar att förbättra kalkylen eftersom de har en 30–40 årig sparhorisont.

## Tjänstepensionen växer i betydelse

Tjänstepensionen växer i betydelse och står för en allt större del av pensionen i takt med att den

allmänna pensionen krymper. Enligt Pensionsmyndigheten har ungefär 90 procent av alla anställda tjänstepension.

Den sena etableringen på arbetsmarknaden riskerar att stå de unga generationerna dyrt. Sverige har bland de högsta examensåldrarna bland akademiker i hela OECD. Skandias rapport Hög examensålder sänker pensionen (2018) visar att en sen etablering påverkar pensionerna betydligt. Pensionsmyndighetens generella typfallsberäkningar utgår från en etableringsålder som är långt från representativ. Myndighetens beräkningar utgår från en etablering på arbetsmarknaden vid 23 års ålder, men i praktiken sker det betydligt senare. Som konsekvens av en senare etablering betalas mindre in till pensionssystemet – både den allmänna pensionen och tjänstepensionen blir därmed lägre.

Bland de yngre generationerna finns också en särskilt utsatt grupp som riskerar lägre pensioner: de som valt en annan väg än den med traditionella och trygga anställningar. I egenskap av egenföretagare, konsult eller egenanställd, får de inkomster från flera olika håll. Då en del yrkesgrupper saknar tjänstepension får det stora konsekvenser för pensionens storlek.

## Eget pensionssparande sista pusselbiten för bra pension

Denna rapport belyser att vikten av eget pensionssparande är mer aktuellt än på länge. Eget pensionssparande är ovanligt bland de yngre generationerna.<sup>2</sup> Avskaffandet av avdragsrätten för privat pensionssparande 2016 uttraderade det sista incitamentet för att spara privat till pensionen.<sup>3</sup> I Pensionsmyndighetens sammanställning av premiebetalningar i avdragsgillt pensionssparande kan man utläsa hur nysparandet rörde sig i ett spann mellan 15–17 miljarder per år mellan 2005 och 2014, för att sedan kollapsa till 5 miljarder 2016.

En lång period av låga räntor och stigande bostadspriser har medfört en hög skuldsättning bland unga. Staten uppmuntrar det dessutom genom avdragsrätt. Räntan på lån och krediter är avdragsgill med 30 procent upp till 100 000 kronor om året oavsett om det är bolån, kreditkortsskulder eller lån utan säkerhet, exempelvis SMS-lån.

Politiken bör växla spår från att premiera skuldsättning till att åter uppmuntra långsiktigt sparande. Skandia presenterade 2018 ett genomarbetat förslag till en ny bred sparform – Allemanspension. Sparandet skulle då vara öronmärkt just till pension och skatten på ett sparkapital i Allemanspension skulle motsvara en sjättedel av den nuvarande skatten på sparande i ISK och därmed jämföras med tjänstepension. Det är ett tydligt incitament som skulle få fler människor att spara till sin pension i Sverige. ●

# 60-talisterna – tidigt in på arbetsmarknaden

<sup>4</sup> Svenskt Näringsliv, *Hur kan vi sänka etableringsåldern bland högskoleutbildade?*, juni 2016. Enligt siffror för hela generationen. Denna rapport fokuserar på civilingenjörer och vårdbiträden. I dessa två arbetsgrupper ser etableringsåldern annorlunda ut.  
<sup>5</sup> Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6

60-talisterna etablerade sig tidigt på arbetsmarknaden, i snitt redan vid 21 års ålder<sup>4</sup>. De har i hög utsträckning tjänstepension och eget pensionssparande tack vare avdragsrätten för privat pensionssparande som gällde fram till 2016. 60-talisterna steg in på bostadsmarknaden innan den extrema överhettningen och fick fram till mitten av 90-talet hjälp av en hög inflation som minskade lånens storlek i reala termer. Trots allt detta är det sannolikt få 60-talister som har sparat privat i tillräcklig omfattning för att nå en kompensationsgrad om 80 procent av slutlönen. Våra beräkningar visar att en 60-talist med tjänstepension hade behövt ha ett månadssparande hela arbetslivet, från första till sista arbetade månaden, på mellan 600–1200 kr för att nå dit. För de som inte sparar hittills finns dock ännu en god sparhorisont för att komplettera sin pension med ett eget pensionssparande.

Idag är 60-talisterna mellan 49–59 år gamla och är den generationen som befinner sig närmast pensionen i denna rapport. Trots att de etablerade sig tidigt på arbetsmarknaden kommer de att få en lägre kompensationsgrad än tidigare generationer. Det beror i hög grad på att 60-talisterna är den första generation som i sin helhet omfattas av det nya pensionssystemet, det vill säga det system som 1999 ersatte det gamla ATP-systemet. Från och med 1999 beräknas pensionen på hela livsinkomsten, inte bara på de 15 bästa åren som gällde tidigare.

## Hög belåning men möjlighet till eget pensionssparande

60-talisterna etablerade sig på bostadsmarknaden i början av 90-talet, åren efter att byggsubventionerna för bostäder fasats ut. De mötte en tuffare konkurrens på bostadsmarknaden än tidigare generationer i och med att byggandet föll snabbt samtidigt som många skulle skaffa sitt första egna boende. För dem som köpte sin bostad till hög belåning under sent 80-tal eller tidigt 90-tal bidrog dessutom den höga inflationen till att amortera ner lånen.

60-talisterna hade därutöver möjlighet att utnyttja avdragsrätten för privat pensionssparande, exempelvis genom sparformen IPS. Många 60-talister har ett IPS-sparande i sparportföljen från de åren. Avdragsrätten upphörde 2016.

## Ojämnställd arbetsmarknad påverkar pensionen

Även om 60-talistgenerationens etableringsålder var relativt låg var det många som valde att läsa vidare efter studenten. Omkring var fjärde person av de födda 1965 fortsatte till eftergymnasiala utbildningar. Väl ute på arbetsmarknaden tillkommer ytterligare faktorer som påverkar pensionen, till exempel hur jämställt arbetslivet är. I denna generation tog kvinnorna ut ungefär 90 procent av föräldrapenningen och männen resterande 10 procent. 60-talisterna är den första generationen som berörs av den öronmärkta månaden i föräldraförsäkringen som infördes 1995 för att främja ett mer jämställt uttag av föräldraledighet.

## 1960-talisterna

- Ålder idag: 49–59 år
- Förväntad livslängd: 86,5 år i snitt<sup>5</sup>



Att vara hemma med sina barn, ta ett sabbatsår eller vara borta från arbete på grund av någon annan anledning påverkar löneutvecklingen och därmed också pensionen. Längre perioder av deltidsarbete har också effekt på intjäningen till pension.

Många svenskar, inte bara 60-talisterna, har höga förhoppningar på pensionen och en stor del tycker det är rimligt med en kompensationsgrad på 80 procent eller mer av slutlönen.<sup>7</sup> Verkligheten ser dock avsevärt annorlunda ut.

## Lägre kompensationsgrad för den som lever längre

År 2034 kommer de sista 60-talisterna att gå i pension, om de väljer att gå vid 65 års ålder. Deras kompensationsgrad kommer att vara lägre än deras föräldrars. Om 60-talisterna ska komma upp i samma kompensationsgrad som 30-talisterna behöver de arbeta fram till 68 års ålder<sup>6</sup>.

Det som är positivt är att generationen till stor del kunde utnyttja avdragsrätten för privatpensionssparande som slopades 2016.

## Så mycket måste 60-talisterna spara för att nå sin målpension

Med stöd i SCB-data och Pensionsmyndighetens pensionsprognos visar tabellerna nedan vad personer födda på 1960-talet hade behövt spara för att uppnå en kompensationsgrad på 80 procent av slutlönen. Pensionsåldern för 60-talisterna är satt till 66 år.

## 60-talist

Civilingenjör	60-talist med tjänstepension	60-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	59 901 kr	59 901 kr
Beräknad pension	40 733 kr	23 204 kr
Pension andel av slutlön	68 %	39 %
Varav allmän pension	23 204 kr	23 204 kr
Varav tjänstepension	17 529 kr	- kr
Totalt belopp att spara privat till pensionsåldern för nå pension om 80% av slutlön	1 256 952 kr	4 322 214 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	1 261 kr	4 335 kr

Vårdbiträde	60-talist med tjänstepension	60-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	30 521 kr	30 521 kr
Beräknad pension	19 961 kr	16 110 kr
Pension andel av slutlön	65 %	53 %
Varav allmän pension	16 110 kr	16 110 kr
Varav tjänstepension	3 851 kr	- kr
Totalt belopp att spara privat till pensionsåldern för nå pension om 80% av slutlön	779 212 kr	1 452 629 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	595kr	1109 kr

<sup>6</sup> SCB, *Generationer genom livet*, 2014

<sup>7</sup> Skandia, *Novusundersökning*, 2019

### 60-talisterna – bråttom om man ska påverka kompensationsgraden

Även om tabellen på föregående sida visar att det krävs ett stort privat sparande för 60-talister får de ändå grönt ljus på vägen mot pension. Detta beror på att generationens skuldsättningsgrad är relativt låg, de etablerade sig tidigt på arbetsmarknaden och har haft goda förutsättningar att spara privat till pension.

Värst drabbade är personer utan tjänstepension, i synnerhet civilingenjörer som saknar tjänstepension. 60-talisterna har inte lång tid kvar på arbetsmarknaden, men än finns det flera alternativ för att maximera sin pension. ●

### Några tips till en 60-talist

- Starta ett eget privat pensionsparande.
- Hur ser pensionen ut? Aktivera ditt konto på minpension.se och se över helheten.
- Sök rådgivning kring sparprofil och försäkringskydd.
- Jobba ett eller flera år extra om du har hälsan och möjligheten. Ju längre du arbetar och tjänar in pensionsrätt, desto större blir din pension. Den förväntade återstående livslängden från pensionstidpunkten blir också kortare. Vilket i sin tur betyder att de antal år som pengarna från pensionen ska räcka blir färre, och den årliga pensionen blir högre. Pensionsmyndigheten uppskattar att för varje år som du väljer att skjuta upp pensionsuttaget får du ungefär 7–8 procent mer i pension.<sup>8</sup>
- Undersök möjligheten att genom löneväxling öka din tjänstepension via arbetsgivaren. Det är dock endast förmånligt för personer som har en inkomst som är över 43 300 kr/mån (före skatt) efter löneväxlingen är genomförd – annars minskar den allmänna pensionen.
- Se över avgifterna och riskprofilen på de fonder du har inom premiepensionen och eventuellt tjänstepensionen. På fem till tio år kan risknivå och fondavgifter fortfarande få stor betydelse för din slutliga pension.
- Har din familjesituation förändrats? Gift, skild eller sambo? Kanske är dina barn vuxna och självförsörjande? I sådant fall kan det vara aktuellt att se över eventuellt efterlevandeskydd du har inom tjänstepensionen. Genom att välja bort efterlevandeskydd ökar du din egen pension.

<sup>8</sup> Pensionsmyndigheten, *Vanliga missuppfattningar om pensionen*, 2018



# 70-talister – senare etableringsålder än 60-talisterna



**70-talisterna etablerade sig generellt senare på arbetsmarknaden än tidigare generationer – i snitt först vid 27 års ålder. Det kan bero på en rad faktorer, bland annat en svår situation på arbetsmarknaden i början av 90-talet och ett större intresse för akademiska studier. Den sena etableringsåldern sänker pensionen då hela livsinkomsten ligger till grund för den allmänna pensionen. Även tjänstepensionen blir lägre av färre arbetade år. En allt mer överhettad bostadsmarknad har också medfört att 70-talisterna är mer skuldsatta än tidigare generationer, vilket tränger undan utrymme för privat pensionssparande. En 70-talist med tjänstepension hade behövt ha ett månads-sparande hela arbetslivet, från första till sista arbetade månaden, på mellan 600–1300 kr för att nå 80 procent av slutlönen i pension.**

Idag är 70-talisterna mellan 39 och 49 år gamla. De förväntas bli betydligt äldre än tidigare generationer vilket reducerar kompensationsgraden om de inte är redo att arbeta vidare ett antal år efter 65.

70-talisterna är betydligt mer belånade än den generation som befann sig i samma åldersspann för 10 år sedan. Idag har de en skuldkvot<sup>9</sup> på mellan 325–375 procent av årsinkomsten.<sup>10</sup> 70-talisternas etablering på bostadsmarknaden sammanföll i tid med kollapsen för nybyggnation av hyresrätter (efter bostadssubventionernas avskaffande 1993)

och den stora ombildningsvågen från hyres- till bostadsrätter. Mellan år 2000 och 2014 ombildades över 160 000 hyresrätter till bostadsrätter och för 70-talister i storstadsregionerna var köp av bostadsrätt ofta den enda möjligheten att inom rimlig tid få en egen bostad.<sup>11</sup>

70-talisterna hade därutöver möjlighet att utnyttja avdragsrätten för privat pensionssparande, exempelvis genom sparformen IPS. Avdragsrätten upphörde 2016. Över 60 procent av 70-talisterna uppger att de har ett eget pensionssparande. Detta är betydligt högre än för 80-talisterna.<sup>12</sup> 70-talisterna etablerade sig på arbetsmarknaden mellan åren 1997 och 2006. Det betyder att de under drygt 10 år kunde utnyttja avdragsrätten för privat pensionssparande.

## Hög arbetslöshet gav fler universitets-studerande, fler i tillfälliga jobb

Svårigheterna att komma in på arbetsmarknaden under 90-talskrisen innebar att många valde att utbilda sig vidare efter gymnasiet. Av de födda 1975 är det hela 49 procent som har eftergymnasial utbildningsnivå. 1990 studerade 600 000 på eftergymnasiala utbildningar, 1998 hade antalet ökat till 900 000.

Andelen tidsbegränsade anställningar ökade markant under början av 1990-talet. 1990 låg andelen på 9 procent, fem år senare hade de stigit till 13 procent.

## Så mycket måste 70-talisterna spara för att nå sin målpension

Med stöd i SCB-data och Pensionsmyndighetens pensionsprognos visar tabellerna på nästa sida vad personer födda på 1970-talet behöver spara extra för att uppnå en kompensationsgrad på 80 procent av slutlönen. Pensionsåldern för 70-talisterna är satt till 67 år.

### 1970-talisterna

- Ålder idag: 39–49 år
- Förväntad livslängd: 87,6 år i snitt<sup>13</sup>

## 70-talist



Civilingenjör	70-talist med tjänstepension	70-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	66 921 kr	66 921 kr
Beräknad pension	45 707 kr	28 389 kr
Pension andel av slutlön	68 %	42 %
Varav allmän pension	28 389 kr	28 389 kr
Varav tjänstepension	17 318 kr	- kr
Totalt belopp att spara privat till pensionsåldern för nå pension om 80% av slutlön	1 375 100 kr	4 416 575 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	1 316 kr	4 228 kr

Vårdbiträde	70-talist med tjänstepension	70-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	35 708 kr	35 708 kr
Beräknad pension	23 853 kr	19 134 kr
Pension andel av slutlön	67 %	54 %
Varav allmän pension	19 134 kr	19 134 kr
Varav tjänstepension	4 719 kr	- kr
Totalt belopp att spara privat till pensionsåldern för nå pension om 80% av slutlön	827 721 kr	1 656 496 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	605 kr	1 211 kr

## 70-talisterna har fortfarande möjlighet att påverka sin pension

70-talisterna får gult ljus på vägen mot pension. De etablerade sig relativt sent på arbetsmarknaden, förväntas leva längre än tidigare generationer och har varit betydligt mer belånade än tidigare generationer. En högre skuldsättning kan ha trängt undan utrymme för privat pensionssparande. Siffrorna i tabellen visar att 70-talister måste ha sparat privat mellan 600–4200 kr i månaden sedan första dagen på arbetsmarknaden för att nå sin målpension. Detta kan vara stora belopp om man samtidigt har höga lån eller andra höga löpande utgifter varje månad. 70-talisterna har mellan 18 och 28 år kvar att arbeta, om de går i pension vid 67. Detta ger en sparhorisont som gör det möjligt att ”spara ikapp” om man sätter av till ett eget pensionssparande. ●

## Några tips till en 70-talist

- Hur ser pensionen ut? Aktivera ditt konto på minpension.se och se över helheten.
- Sök rådgivning kring sparprofil och försäkringsskydd.
- Jobba ett eller flera år extra.
- Undersök möjligheten att genom lönevaxling öka din tjänstepension via arbetsgivaren. Det är dock bara förmånligt för personer med över 43 300 kr/mån före skatt i inkomst efter lönevaxling – annars minskar den allmänna pensionen. Har du inte möjlighet till lönevaxling, påbörja ett eget pensionssparande.
- Håll koll på dina försäkringar. Att vara sjukskriven innebär både lägre inkomster och lägre pension. Se över eventuella försäkringar som du har på jobbet och privat så att du har stöd om något händer.

<sup>9</sup> Skulder dividerat med inkomst

<sup>10</sup> Riksbanken, Staff memo – Skuldsättning i olika åldersgrupper i Sverige, 2018

<sup>11</sup> SCB, Statistisk årsbok 2014 - Boende, byggande och bebyggelse, 2014

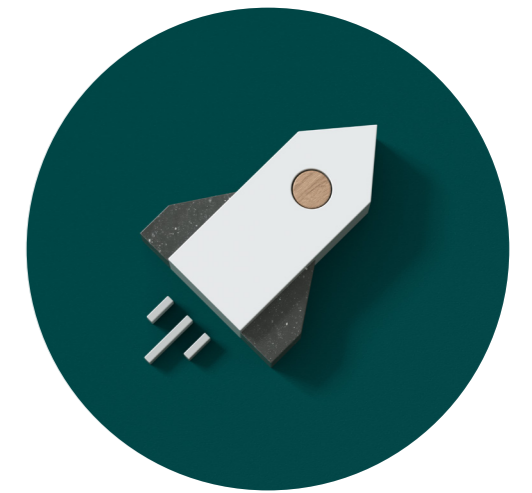
<sup>12</sup> Swedbank, Vad vet du om din pension?, juni 2016

<sup>13</sup> Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6

# 80-talister – den första digitala generationen

80-talisterna är den första generationen som till fullo integrerats i det nya informationssamhället. De befinner sig i åldersspannet 29–39 år, några har precis etablerat sig på arbetsmarknaden medan andra har arbetat i ett decennium. På grund av sabbatsår och längre universitetsstudier etablerade sig generationen sent på arbetsmarknaden och genomsnittet för hela generationen ligger på 27 år.<sup>14</sup> Det är sent, i meningen att de missar ett antal års intjäning till både allmän pension och tjänstepension. Det saknar också ett skattegynnat incitament till ett eget pensionsparande.

Jämfört med tidigare generationer har 80-talisterna behövt låna väsentligt mer. De har därför en högre skuldkvot än föregående generationer. Sammantaget ökade svenska hushålls skulder med nästan 10 procent mellan 2000–2010, därefter ökar skuldsättningen i långsammare takt. Enligt Riksgälden väljer fler att ta bolån idag än tidigare, vilket har resulterat i en högre skuldsättning.<sup>19</sup> Ränteavdrag, lägre skatter, ökande andel bostadsrätter på bostadsmarknaden och låga räntor har gjort det billigare och mer attraktivt – men också nödvändigt att låna.



Många 80-talister är en del av en mer flexibel och mer otrygg arbetsmarknad, där frilansande, egenföretagare och projektanställningar är mer vanligt – vilket är anställningsformer där det ofta saknas tjänstepension. Bostadsbrist och överhettning av bostadsmarknaden har ofta lett till en hög skuldsättning i generationen. 80-talisterna har inte heller haft tillgång till avdragsrätt för privat pensionsparande, vilket tidigare generationer haft.

För att nå 80 procent av slutlön i kompensationsgrad hade en 80-talist med tjänstepension behövt ha ett månadssparande hela arbetslivet, från första till sista arbetade månaden, på mellan 800–2 600 kr beroende på avtalsområde. En 80-talist som har utbildat sig till civilingenjör och har en anställning utan tjänstepension hade behövt spara över 4 000 kr per månad från första arbetsdagen för att kunna nå 80 procent av slutlönen i kompensationsgrad.

## Högre skuldsättning till följd av bostadsbrist, färre sparar

En rapport gjord på uppdrag av Finansinspektionen visar att 79 procent av de mellan 30–39 år gamla har någon form av långsiktigt sparande.<sup>15</sup> Samtidigt visar en annan rapport att endast 38 procent av personer mellan 25–34 år sparar till pensionen.<sup>16</sup> För personer mellan 35–44 år är andelen personer som sparar till pensionen högre, men fortfarande endast 65 procent.<sup>17</sup> De flesta 80-talister sparar långsiktigt, men få sparar till pensionen. Merparten av 80-talisterna etablerar sig på arbetsmarknaden så pass sent att de inte kunde dra nytta av det avdragsgilla pensionsparandet som avskaffades 2016.

Riksbankens livscykelmönster visar att svensken är som mest skuldsatt då personen befinner sig i åldersspannet 26–40 år. Skuldkvoten befinner sig på sin topp då studieskuldena precis har börjat att betalas tillbaka och många har gjort sitt första bostadsköp. Åren efter faller skuldkvoten.<sup>18</sup>

<sup>14</sup> Svenskt Näringsliv, *Hur kan vi sänka etableringsåldern bland högskoleutbildade?*, juni 2016

<sup>15</sup> Origo Group, *Rapport om hushållens ekonomi*, 2017

<sup>16</sup> Swedbank, *Vad vet du om din pension?*, juni 2016

<sup>17</sup> Ibid

<sup>18</sup> Riksbanken, *Skuldsättning i olika åldersgrupper i Sverige*, mars 2018

<sup>19</sup> Riksgälden, *Drivkrafter bakom hushållens skuldsättning*, juli 2015

<sup>20</sup> Skandia, *De bortglömda pensionsmiljöerna*, oktober 2018



### Sen etableringsålder, hög medellivslängd och slopad avdragsrätt sänker pensionen

80-talisternas sena etablering på arbetsmarknaden, bristen på incitament för eget privat pensionssparade samt ökande medellivslängd resulterar i lägre kompensationsgrad vid pension. Därmed blir tjänstepensionen desto viktigare, samtidigt som det uppstår ett större behov av att pensionsspara privat. 80-talisterna började få fasta anställningar och högre disponibla inkomster precis när avdragsrätten för privat pensionssparande fasas ut. De som sparar långsiktigt använder sig istället av investerings-sparkonto (ISK) där pengarna inte är öronmärkta till pension.

Många svenskar, inte bara 80-talisterna, har höga förhoppningar på pensionen och tycker det är rimligt med en kompensationsgrad på 80 procent eller mer av slutlönen.<sup>21</sup> Verkligheten ser dock avsevärt annorlunda ut. 80-talisterna är också den första

generation där kvinnornas förväntade genomsnittliga livslängd överstiger 90 år. Det ställer ännu högre krav på fler arbetade år och eget sparande för att pensionen ska bli i närheten av den förväntade.

### Så mycket måste 80-talisterna spara för att nå sin målpension

Med stöd i SCB-data och Pensionsmyndighetens pensionsprognos visar tabellerna nedan vad personer födda på 1980-talet behöver spara extra för att uppnå en kompensationsgrad på 80 procent av slutlönen. Pensionsåldern för 80-talisterna är satt till 67 år.

#### 1980-talisterna

- Ålder idag: 29–39 år
- Förväntad livslängd: 88,5 år i snitt<sup>22</sup>

<sup>21</sup> Skandia, *Novus-undersökning*, 2019  
<sup>22</sup> Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6

## 80-talist

Civilingenjör	80-talist med tjänstepension	80-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	63 020 kr	63 020 kr
Beräknad pension	35 102 kr	27 083 kr
Pension andel av slutlön	56 %	43 %
Varav allmän pension	27 083 kr	27 083 kr
Varav tjänstepension	8 019 kr	- kr
Totalt belopp att spara för att nå en pension om 80% av slutlön	2 768 169 kr	4 217 783 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	2 650 kr	4 037 kr

Vårdbiträde	80-talist med tjänstepension	80-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	41 151 kr	41 151 kr
Beräknad pension	26 872 kr	20 787 kr
Pension andel av slutlön	65%	51%
Varav allmän pension	20 787 kr	20 787 kr
Varav tjänstepension	6 085 kr	- kr
Totalt belopp att spara för att nå en pension om 80% av slutlön	1 093 493 kr	2 193 493 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	799 kr	1 603 kr



### 80-talisterna – en generation som fortfarande hinner påverka sin pension

80-talisterna får gult ljus på vägen mot pension. Bristen på sparincitament, ökande medellivslängd och 80-talisternas sena etablering på arbetsmarknaden resulterar i en lägre kompensationsgrad vid pension. För att 80-talisterna ska nå målpensionen krävs betydande sparbelopp. Samtidigt kan det konstateras att 80-talisterna fortfarande har stor möjlighet att påverka sin pension. Med 26 till 36 år kvar på arbetsmarknaden finns goda möjligheter att planera långsiktigt. Det är också en betydande sparhorisont som kan utnyttjas för att stärka pensionen med eget sparande. För en civilingenjör är ett privat sparande avgörande för att komma i närheten av 80 procent av slutlönen i kompensationsgrad. Det kräver ett månadssparande under hela arbetslivet mellan 2 600–4 000 kr per månad. ●

### Några tips till en 80-talist

- Hur ser pensionen ut? Aktivera ditt konto på minpension.se och se över helheten.
- Se över avgifterna och riskprofilen på de fonder du har inom premiepensionen och tjänstepensionen. På sparhorisonter över 20 år kan risknivå och fondavgifter få stor betydelse för din slutliga pension. Ta inte för låg risk.
- Sök rådgivning kring sparprofil och försäkringsskydd.
- Hur länge vill du jobba? För varje år du jobbar efter 65 år stiger din månadsutbetalning av pension med betydande belopp.
- Undersök möjligheten att genom lönevaxling öka din tjänstepension via arbetsgivaren. Det är dock endast förmånligt för personer som har en inkomst som är över 43 300 kr/mån (före skatt) efter lönevaxlingen är genomförd – annars minskar den allmänna pensionen. Har du inte möjlighet till lönevaxling, börja spara privat till pensionen.
- Håll koll på dina försäkringar. Att vara sjukskriven innebär både lägre inkomster och lägre pension. Se över eventuella försäkringar som du har på jobbet och privat så att du har skydd om något oförutsett händer.
- Jobba inte deltid under längre perioder utan att först räkna på effekterna.
- Egen företagare? Sök rådgivning och skaffa ett eget pensionssparande!



# 90-talister – den yngsta generationen på arbetsmarknaden

<sup>23</sup> Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6

**90-talisterna befinner sig i åldersspannet 19–29 år och är "digital natives" – de har ingen relation till en värld som inte ständigt är uppkopplad. 90-talisterna är den yngsta generationen på arbetsmarknaden – många har inte kommit ut ännu. Det är för tidigt att säga något bestämt om deras etableringsålder. Många 90-talister är en del av en mer flexibel men också mer otrygg arbetsmarknad, där frilansande, "gig" och projektanställningar är vanligt – och där det ofta saknas tjänstepension.**

90-talisterna är mobila och välutbildade men har haft svårt att hitta en första bostad då det råder brist på billiga lägenheter. Bostadsbristen fortsätter att förvärras, framför allt i storstäderna och man kan befara hög skuldsättning i form av höga bolån. I kombination med tuffa amorteringskrav kan man misstänka att utrymme för privat pensions-sparande kommer att vara mycket begränsat under deras första 10–20 år på arbetsmarknaden.

90-talisterna har inte heller tillgång till avdragsrätt för privat pensions-sparande, vilket en del tidigare generationer haft. För att nå 80 procent

av slutlönen i kompensationsgrad kommer en 90-talist med tjänstepension behöva ha ett månadssparande hela arbetslivet, från första till sista arbetade månaden, på mellan 1 200–3 300 kr, beroende på yrke.

**Stort behov av eget pensions-sparande**  
90-talisterna kommer att få en betydligt lägre kompensationsgrad än tidigare generationer. När en civilingenjörsutbildad 90-talist, med tjänstepension, går i pension vid 67 år kan personen förvänta sig 53 procent av slutlönen i pension.

90-talisternas låga kompensationsgrad beror till stor del på den ökande medellivslängden. Pensionsåldern kommer att vara högre än 65 när 90-talisterna börjar närma sig utträde ur arbetslivet, men trots detta faller pensionerna. 90-talisterna är till det den första generationen som inte fick ta del av avdragsrätten för privat pensions-sparande som slopades 2016. Det som talar för 90-talisterna är att de har många år kvar på arbetsmarknaden och en lång sparhorisont innebär att även ett mindre sparande på ett par hundralappar per månad kan göra stor skillnad.

90-talisternas genomsnittliga etableringsålder vet vi ännu inte svaret på, men det mesta talar för att de ligger i linje med närmast föregående generation och etablerar sig sent. Att börja arbeta sent innebär att man går miste om flera års intjäning till tjänstepension. En 90-talist som börjar arbeta inom kommunal sektor, och därmed omfattas av AKAP-KL, tjänar in till sin tjänstepension från första dagen. Är man anställd i privat sektor där det finns kollektivavtal, och därmed omfattas av ITP, startar intjäningen från den dag man fyller 25 år.

Väl på arbetsmarknaden är det inte heller säkert att de får tillgång till tjänstepension. Nära 90 procent av den svenska arbetskraften omfattas förvisso av kollektivavtal och tjänstepension, men det har blivit mer vanligt för unga att starta eget eller ha tidsbegränsade anställningar, vilka inte brukar innefatta tjänstepension.

I Skandias rapport "De bortglömda pensionsmiljonerna" (2018) beskrivs hur digitaliseringen gett upphov till ett nytt arbetssätt, nämligen gig-ekonomin. Dagens unga ser inte guldlockan som ett mål, istället föredrar de ett flexibelt arbete med en balanserad uppdelning mellan jobb och fritid. Fler och fler väljer därför att inte söka en fast anställning

utan istället arbeta i olika projekt. Men mer frihet kommer större ansvar, speciellt när det gäller pension. Det är dessvärre vanligt att dessa gig saknar tjänstepension.

90-talisterna har dock möjlighet att påverka sin pension i hög grad då det är många år kvar till pensionen. I korthet handlar det om att etablera sig tidigt på arbetsmarknaden, se till att få tjänstepension och att spara privat till pensionen under hela arbetslivet. En tungt vägande faktor som inverkar negativt för 90-talsgenerationen är risken för hög skuldsättning i form av studielån och bolån som riskerar att tränga undan utrymme för ett eget pensions-sparande.

## Så mycket måste 90-talisterna spara för att nå sin målpension

Med stöd i SCB-data och Pensionsmyndighetens pensionsprognos visar tabellerna nedan vad personer födda på 1990-talet behöver spara extra för att uppnå en kompensationsgrad på 80 procent av slutlönen. Pensionsåldern för 90-talisterna är satt till 67 år.

## 90-talist

Civilingenjör	90-talist med tjänstepension	90-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	69 475 kr	69 475 kr
Beräknad pension	36 891 kr	28 640 kr
Pension andel av slutlön	53 %	41 %
Varav allmän pension	28 640 kr	28 640 kr
Varav tjänstepension	8 251 kr	- kr
Totalt belopp att spara för att nå en pension om 80% av slutlön	3 423 361 kr	4 934 740 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	3 277 kr	4 724 kr

Vårdbiträde	90-talist med tjänstepension	90-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	48 006 kr	48 006 kr
Beräknad pension	29 428 kr	22 890 kr
Pension andel av slutlön	61 %	48 %
Varav allmän pension	22 890 kr	22 890 kr
Varav tjänstepension	6 538 kr	- kr
Totalt belopp att spara för att nå en pension om 80% av slutlön	1 644 364 kr	2 841 963 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	1 202 kr	2 077 kr



### 1990-talisterna

- Ålder idag: 19–29 år
- Förväntad livslängd: 89 år i snitt<sup>23</sup>

**Långt kvar – med rätt planering kan pensionen bli bra**

90-talisterna får rött ljus på vägen mot pension. Som tabellen visar ovan krävs ett stort eget privat sparande för att nå sin målpension. 90-talisterna är den första generationen som inte fick ta del av avdragsrätten för privat pensionssparande som slopades 2016. Deras låga kompensationsgrad beror även på den ökande medellivslängden.

90-talisterna har dock stor möjlighet att påverka sin pension. De har mellan 36 och 46 år kvar till pensionen. Vissa kanske till och med har 50 år kvar till pensionen, med kommande höjningar av pensionsåldern. För att uppnå en pension som motsvarar 80 procent av slutlönen måste 90-talisterna därtill spara privat och arbeta högre upp i åldrarna än tidigare generationer. ●

**Några tips till en 90-talist**

- Hur ser pensionen ut? Aktivera ditt konto på [minpension.se](http://minpension.se) och se de olika pusselbitarna.
- Se till att din arbetsgivare erbjuder tjänstepension
- Påbörja ett privat pensionssparande.
- Egen företagare? Sök rådgivning och skaffa ett eget pensionssparande! Även om det kan verka avlägset nu så kan till och med enstaka hundralappar per månad ge ett stort sparkapital på 40 års sikt.
- För dig som har börjat få tjänstepension – se över riskprofilen på ditt sparande. På sparhorisonter över 20 år kan risknivå och fondavgifter få stor betydelse för din slutliga pension. Ta inte för låg risk!
- Jobba inte deltid under längre perioder utan att först räkna på effekterna.



# 00-talister – generationen med störst risker och möjligheter

Den första kullen 00-talister är i den ålder när man slutar gymnasiet. För en del är det därefter stor sannolikhet att studierna pausas för ett sabbatsår innan eftergymnasiala studier tar vid. En nackdel med att börja arbeta sent är att man går miste om flera års intjäning till tjänstepension. En 00-talist som börjar arbeta inom exempelvis kommunal sektor tjänar in till sin tjänstepension från första dagen. Är man anställd i privat sektor, med kollektivavtal, startar intjäningen från den dag man fyller 25 år.

00-talisterna har samtidigt tiden på sin sida. Genom att tidigt börja pensionsspara privat har 00-talisterna möjlighet att nå ett kapital som höjer deras kompensationsgrad väsentligt. Med en 40-årig sparhorisont kan även ett blygsamt sparande om några hundralappar bli ett betydande pensionskapital.

## Tufft utgångsläge – men 00-talisterna har tiden på sin sida

Genom att tidigt börja pensionsspara privat har 00-talisterna möjlighet att nå ett kapital som höjer deras kompensationsgrad väsentligt. Men som tidigare nämnt finns det inget incitament för att

spara till pensionen idag. Tidigare generationer hade möjlighet att pensionsspara privat med avdragsrätt, vilket många också gjorde. Efter slopandet har inget nytt incitament införts, vilket är en av orsakerna till att färre pensionssparar privat idag.

Idag råder det bostadsbrist i Sverige. Många unga har inte möjlighet att flytta hemifrån om de inte vill betala ett dyrt andrahandskontrakt eller har möjlighet att köpa en lägenhet på egen hand. Båda alternativen leder till dyra boendekostnader vilket resulterar i mindre möjlighet till långsiktigt sparande. Det finns i nuläget inget som tyder på att bostads-situationen har förbättrats när det är dags för 00-talisterna att flytta hemifrån, tvärtom talar en kombination av växande befolkning och svagt bostadsbyggande för att det kommer att vara ännu tuffare än för 80- och 90-talisterna. Det talar även för att 00-talisternas eget sparande, och sannolikt även det sparande som deras föräldrar eventuellt startar åt dem, kommer vara fokuserat på etablering på bostadsmarknaden.

<sup>24</sup> Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6



## En arbetsmarknad i stor förändring

En hypotes är att 00-talisterna kommer sannolikt förespråka en flexibel arbetsmarknad. Men med mer frihet kommer också ökat eget ansvar. Tillfälliga anställningar och egenföretagande betyder oftast att tjänstepension saknas. Istället måste den projektanställda själv ansvara för sin pension, vilket långt ifrån alla gör. I 20-årsåldern känns pensionen som något man kan ta tag i ”längre fram”.

00-talisterna har goda förutsättningar för att få en god pension. Men det kommer krävas ett större eget ansvar. Genom att etablera sig tidigt på arbetsmarknaden påbörjas intjäningen till pensionen tidigt. Därutöver har generationerna mycket goda förutsättningar att börja spara i tid. En längre sparhorisont har bättre förutsättningar för att kapitalet växer kraftigt över tid då avkastning återinvesteras och därmed ger avkastning även på den tidigare avkastningen. I folkmun kallas detta fenomen ränta-på-ränta-effekt.

## Så mycket måste 00-talisterna spara för att nå sin målpension

De äldsta 00-talisterna har inte etablerat sig fullt ut på arbetsmarknaden. Utan siffror för typisk etableringsålder och löner kan vi endast göra kvalificerade antaganden i hur mycket 00-talisterna kommer att behöva spara för att nå en pension som motsvarar 80 procent av slutlönen.

Tabellerna nedan visar vad personer födda på 2000-talet kommer att behöva spara för att uppnå en kompensationsgrad på 80 procent av slutlönen. Siffrorna är framtagna baserat på antagandet att 00-talister arbetar till 67 års ålder, etablerar sig på arbetsmarknaden vid 27 års ålder (samma ålder som 90-talister) och har en förväntad livslängd på 90 år i snitt.

### 2000-talisterna

- Ålder idag: 9–19 år
- Förväntad livslängd: 90,2 år i snitt<sup>24</sup>

## 00-talist

Civilingenjör	00-talist med tjänstepension	00-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	83 236 kr	83 236 kr
Beräknad pension	42 700 kr	33 110 kr
Pension andel av slutlön	51 %	40 %
Varav allmän pension	33 110 kr	33 110 kr
Varav tjänstepension	9 590 kr	- kr
Totalt belopp att spara för att nå en pension om 80% av slutlön	4 532 838 kr	6 352 500 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	4 339 kr	6 081 kr

Vårdbiträde	00-talist med tjänstepension	00-talist utan tjänstepension
Beräknad slutlön	57 449 kr	57 449 kr
Beräknad pension	34 067 kr	26 470 kr
Pension andel av slutlön	59 %	46 %
Varav allmän pension	26 470 kr	26 470 kr
Varav tjänstepension	7 597 kr	- kr
Totalt belopp att spara för att nå en pension om 80% av slutlön	2 256 457 kr	3 697 956 kr
Vilket kräver ett månadssparande från dag ett på arbetsmarknaden om	1 649 kr	2 702 kr

### Om pensionsparande prioriteras blir pensionen bra

Om 00-talisterna följer i 80- och 90-talisternas spår med större fokus på egenföretagande och fler projektanställningar så finns risker kring bortglömt pensionsparande. Höga boendekostnader med höga bolån kan sannolikt också bidra till att pensionsparande nedprioriteras och åsidosätts.

00-talisterna har dock möjlighet att påverka sin pension. För att uppnå en pension som motsvarar 80 procent av slutlönen kommer 00-talisterna vara tvungna att spara stora belopp på egen hand. ●

### Några tips till en 00-talist

- Försök att komma tidigt ut på arbetsmarknaden. Varje år och arbetad timme räknas för den framtida pensionen.
- Se till att varje anställning omfattas av tjänstepension.
- Väl etablerad på arbetsmarknaden, starta ett långsiktigt sparande som syftar till pension. Med en lång sparhorisont kan även ett litet månadssparande göra stor skillnad.

# Data och metodik

Beräkningarna för pension har utförts i Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6. Efter instruktioner från myndigheten angavs följande parametrar i modellen: Inflationen sattes till noll, så att beräkningarna utfördes i fasta priser. Real tillväxt i löner sattes till 1,8 procent och real fondavkastning till 3,5 procent.

För civilingenjörer antas att etableringsåldern sammanfaller med det år då examina tas. Statistiska centralbyråns (SCB) databas har använts som källa för detta. Där redovisas antal examina i högskoleutbildning efter universitet/högskola, examen, utbildningslängd, kön, ålder samt läsår. Denna rapport beräknar examen från följande skolor KTH, Chalmers tekniska högskola, Luleå tekniska högskola, Blekinge tekniska högskola, Linköpings universitet, Lunds universitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Umeå universitet och Uppsala universitet.

I analysen exkluderas de individer som har tagit ut examina vid 36 år eller senare. Detta görs baserat på antagandet om att det rör sig om individer som

har tagit ut examen för karriärsomställning mitt i arbetslivet snarare än för etablering på arbetsmarknaden. Den typiska åldern för examen sätts vid det år då tre fjärdedelar av generationen har tagit examen.

För vårdbiträden finns bristfälliga uppgifter om etableringsålder. Eftersom ingen högskoleutbildning krävs för yrket antas att etableringsåldern är 21 år.

Löner har estimerats efter SCB:s databas för varje enskild generation och yrke. Rapporten antar att civilingenjörer arbetar inom privat sektor och vårdbiträden inom offentlig sektor. Ett genomsnitt för män och kvinnor används i beräkningarna. Pensionsåldern är satt efter Pensionsgruppens bestämmelser och utgår från det året då en person har möjlighet att ta ut garantipension. År 2023 höjs åldern från 65 till 66 och tre år senare till 67. Därefter ska den följa en riktålder, vilken inte ännu är beslutad. Därav antas att senare generationer har en pensionsålder om 67. ●

Civilingenjör	Etableringsålder	Pensionsålder	Tjänstepensionsavtal	Medellivslängd
60-talist	27	66	ITP2	86,5
70-talist	27	67	ITP 2	87,6
80-talist	27	67	ITP 1	88,5
90-talist	27	67	ITP 1	89,0
00-talist	27	67	ITP 1	90,2

Vårdbiträde	Etableringsålder	Pensionsålder	Tjänstepensionsavtal	Medellivslängd
60-talist	21	66	KAP-KL	86,5
70-talist	21	67	KAP-KL	87,6
80-talist	21	67	KAP-KL	88,5
90-talist	21	67	AKAP-KL	89,0
00-talist	21	67	AKAP-KL	90,2

# Sammanfattning – större eget ansvar krävs

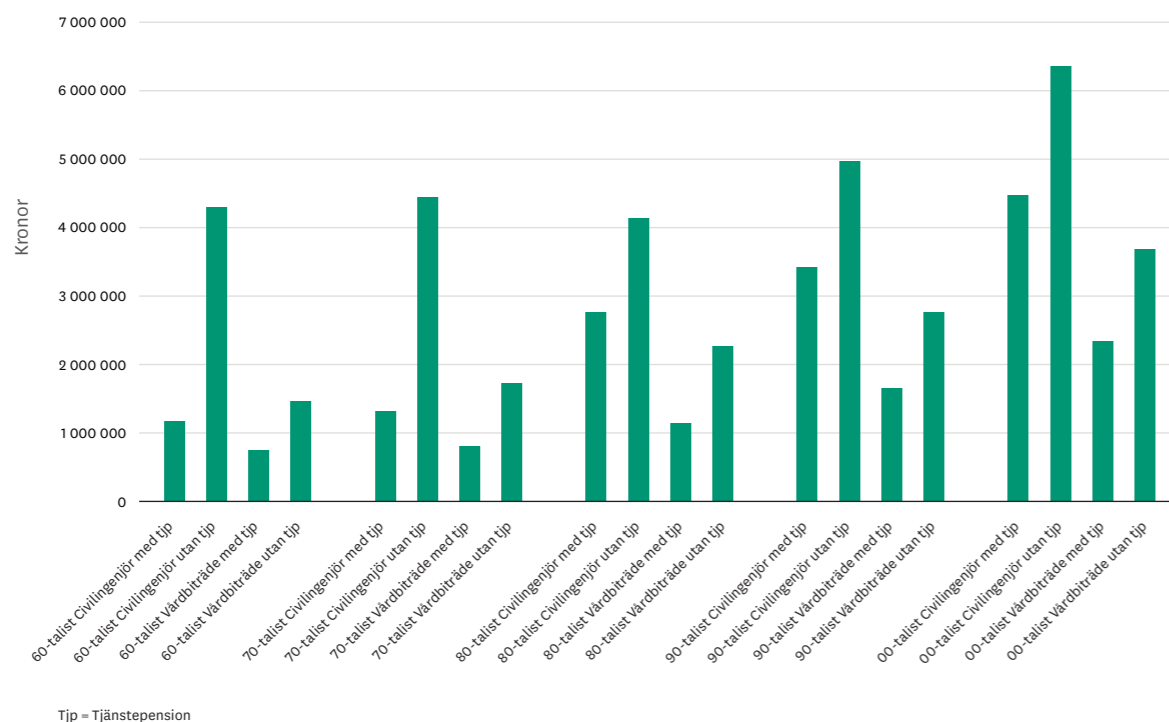
Denna rapport har tydligt visat att pensionen i förhållande till slutlön faller för varje generation. Vikten av eget ansvar och eget pensionssparande blir allt viktigare. När man börjar arbeta, hur länge man väljer att arbeta efter 65, tjänstepensionens omfattning och storleken på privat sparande – det är de fyra faktorer som avgör kompensationsgraden när man går i pension. Rapporten visar däremot också att det finns goda förutsättningar för att nå en pension som motsvarar 80 procent av slutlönen om man har tjänstepension och ett eget sparande.

Rapporten konstaterar vidare att många unga kommer ut på arbetsmarknaden relativt sent. Att etablera sig på arbetsmarknaden vid 27 års ålder innebär missade år av intjäning till både allmän pension och tjänstepension. Konsekvensen blir låg pension i förhållande till sin slutlön samtidigt som det krävs ett stort eget ansvar att spara till pensionen. Rapporten visar vidare att yngre generationer behöver ta mer eget ansvar för pensionen, i jämförelse med äldre generationer. Pensionen i förhållande till slutlön minskar drastiskt för exempelvis civilingenjörer.

Är civilingenjören född på 60-talet kan personen räkna med en pension som motsvarar 68 procent av slutlönen, om personen har tjänstepension. En civilingenjör som är född på 00-talet kan räkna med endast 51 procent av slutlönen.

Den mest utsatta gruppen är de yngre generationer som inte har fasta anställningar och som ofta saknar tjänstepension. De har därmed bara allmän pension att falla tillbaka på. För den gruppen stannar kompensationsgraden på 40 procent om man till exempel är civilingenjör. Då krävs det ett totalt eget sparande på över sex miljoner för att nå 80 procent av slutlönen i pension. Samtidigt som vikten av ett eget pensionssparande ökar så påverkas de yngre generationerna mest också av ökad skuldsättning på grund av en överhettad bostadsmarknad. Bankernas lånetak och amorteringskrav innebär också att det ekonomiska överskottet som skulle kunnat gå till ett kompletterande, privat pensionssparande ofta går till att hantera bostadskostnader.

Totalt belopp som krävs vid pensionsåldern i privat pensionssparande för att nå 80 % av slutlön



Tjp = Tjänstepension



## Förslag

Det svenska pensionssystemet är finansiellt stabilt med en bred politisk förankring. Priset för den finansiella stabiliteten är dock att växande grupper kommer att få pensioner under eller långt under sin förväntansnivå. På sikt ser vi därför en växande grupp medelinkomsttagare som arbetat genom hela livet men som ändå inte kommer att få en pension som motsvarar förväntningarna. Det riskerar att på sikt urholka förtroendet för både pensionssystemet och för de politiker som står bakom det.

Den pensionspyramid som brukar symbolisera det svenska pensionssystemet är inte sig lik. Vi ser att basen – den allmänna pensionen – krymper för framtida generationer. Det har framförallt med de demografiska förändringarna att göra och det blir allt tydligare att vi kommer att behöva arbeta fler år för att få en rimlig pension.

Mitten på pyramiden – tjänstepensionen – växer i omfång och betydelse. Det innebär att de delar av arbetsmarknaden där det saknas tjänstepension riskerar att drabbas ännu hårdare.

Toppen på pyramiden – det egna pensionssparandet – har hyvlats ned. Trots att de disponibla inkomsterna och därmed sparutrymmet ökat kraftigt på senare år sparar allt färre svenskar långsiktigt. Politiker, från höger till vänster, har försämrat förutsättningarna för sparande. 2016 avskaffades den sista avdragsrätten för privat pensionssparande. Den totala volymen inom privat pensionssparande i Sverige var drygt 18 miljarder

2012, för att till 2016 ha fallit till 5 miljarder.<sup>25</sup>

Detta har lett till att Sverige numera rankas näst sämst i världen när det kommer till förutsättningar för eget pensionssparande – bara Argentina är sämre.<sup>26</sup>

För att fler ska ha möjlighet att nå närmare 80 procent av sin slutlön i pension behövs reformer på tre områden:

## Tryggare system öppnar för mer premiepension.

En grundläggande tanke med premiepensionssystemet var att skapa förutsättningar för högre pensioner tack vare tillgången till aktiemarknadens avkastning. Det har i allt väsentligt också fungerat. Sedan 1995 har avkastningen inom premiepensionen, trots turbulenta tider, i genomsnitt uppgått till 7,1 procent per år, vilket kan jämföras med inkomstpensionen, på 3,0 procent per år.<sup>27</sup> När premiepensionssystemet nu reformerats bör man överväga att öronmärka mer av den allmänna pensionen till förmån för premiepension. Det skulle, inom den befintliga ramen, kunna ge högre pensioner för kommande generationer.

## Fler unga behöver komma ut i jobb tidigare.

Debatten om höjd pensionsålder är viktigt men debatten missar ett viktigt perspektiv. Att fler unga kommer i jobb tidigare är ännu viktigare för de framtida pensionerna. När Pensionsmyndigheten idag beräknar typiska pensionsnivåer utgår man i regel från en etableringsålder på 23 år på arbetsmarknaden. Men i själva verket är etableringsåldern

<sup>25</sup> Sveriges pensioner 2005–2016- inkomstgrundad allmän pension, tjänstepension och avdragsgill privat pension, 2018

<sup>26</sup> Melbourne Mercer, Global Pension Index, 2018

<sup>27</sup> Fondbolagens förening, 2018

upp emot 30 år för stora grupper. Vi kan konstatera att insatser behövs för att sänka etableringsåldern utan att för den skull sänka utbildningsnivån.

#### Uppmuntra långsiktigt sparande

Slutligen måste det privata pensionssparandet återuppbyggas. Politiken måste växla spår från att premiera skuldsättning till att uppmuntra långsiktigt sparande. Vi har ett färdigt förslag till en ny bred sparform – Allemanspension. Sparandet skulle vara öronmärkt till pension och skatten på ett sparkapital i Allemanspension skulle motsvara en sjättedel av den nuvarande skatten på sparande i ISK. Det är ett tydligt incitament som vi bedömer åter skulle få fler människor att spara till sin pension i Sverige.

Att bli gammal i Sverige ska inte innebära att behöva gå ner drastiskt i levnadsstandard. Målet bör vara att fler svenskar ska kunna nå 80 procent av sin slutlön i total pension. ●

#### Referenser

- Fondbolagens förening, PPM får pensioner att växa snabbare, 2018  
<http://www.fondbolagen.se/sv/Aktuellt/Aktuellt/2018/Premiepensionen-har-givit-mycket-bra-avkastning/>
- Melbourne Mercer, Global Pension Index, 2018
- Origo Group. Rapport om hushållens ekonomi, 2017
- Pensionsmyndighetens Typfallsmodell v3.6
- Pensionsmyndigheten, Hur mycket av din slutlön kan räkna med i att få i pension, 2018  
<https://www.pensionsmyndigheten.se/monicas-pensionsblogg/monicas-pensionsblogg/hur-mycket-av-din-slutlon-kan-du-rakna-med-att-fa-i-pension>
- Pensionsmyndigheten, Vanliga missuppfattningar om pensionen, 2018  
<https://www.pensionsmyndigheten.se/forsta-din-pension/sa-fungerar-pensionen/vanliga-missuppfattningar-om-pensionen>
- Pensionsmyndigheten, Sveriges pensioner 2005-2016- inkomstgrundad allmän pension, tjänstepension och avdragsgill privat pension, 2018
- Riksbanken, Skuldsättning i olika åldersgrupper i Sverige, mars 2018
- Riksbanken, Staff memo – Skuldsättning i olika åldersgrupper i Sverige, 2018
- Riksgälden, Drivkrafter bakom hushållens skuldsättning, juli 2015
- SCB, Statistisk årsbok 2014 - Boende, byggande och bebyggelse, 2014  
[https://www.scb.se/Statistik/\\_Publikationer/OV0904\\_2014A01\\_BR\\_10\\_A01BR1401.pdf](https://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/OV0904_2014A01_BR_10_A01BR1401.pdf)
- SCB, Återstående medellivslängd  
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/aterstaende-medellivslangd/>
- SCB, Generationer genom livet, 2014  
[https://www.scb.se/Statistik/\\_Publikationer/BE0701\\_2014A01\\_BR\\_BE51BR1402.pdf](https://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/BE0701_2014A01_BR_BE51BR1402.pdf)
- Skandia, De bortglömda pensionsmiljonerna, oktober 2018  
<https://www.skandia.se/globalassets/pdf/press-och-media/rapporter-och-debatt/de-bortglomda-pensionsmiljonerna--en-rapport-om-framtida-pensioner-for-anstallda-i-gig-ekonomin.pdf>
- Skandia, Novusundersökning, 2019
- Skandia, Hög examensålder sänker pensionen, 2018
- Svenskt Näringsliv, Hur kan vi sänka etableringsåldern bland högskoleutbildade?, juni 2016  
[https://www.svensktnaringsliv.se/migration\\_catalog/Rapporter\\_och\\_opinionsmaterial/Rapporter/hur-kan-vi-sanka-etableringsaldern-bland-hogskoleutbildade.pdf\\_712606.html/BINARY/Hurprocent20kan-procent20oviprocent20sankaprocent20etableringsaldernprocent20blandprocent20hogskoleutbildade.pdf](https://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/Rapporter_och_opinionsmaterial/Rapporter/hur-kan-vi-sanka-etableringsaldern-bland-hogskoleutbildade.pdf_712606.html/BINARY/Hurprocent20kan-procent20oviprocent20sankaprocent20etableringsaldernprocent20blandprocent20hogskoleutbildade.pdf)
- Swedbank, Vad vet du om din pension?, juni 2016  
[https://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sc/@all/@kp/documents/presentation/cid\\_2059050.pdf](https://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sc/@all/@kp/documents/presentation/cid_2059050.pdf)

På väg mot pension